

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 717 04.12.2013

Dosar nr: 552/2013

Petiția nr: 4667/11.07.2013

Petenți: M.A.H. și I.R.

Reclamat: I.I.

Obiect: afirmații cu caracter antisemit și homofob

I. Numele și domiciliul părților

I.1. Numele și sediul petenților

I.1.1. M.A.H., cu domiciliul în ..

I.1.2. I.R., cu domiciliul în ..

I.2. Numele și sediul reclamatului

I.2.1. I.I., cu domiciliul în ..

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Sesizarea vizează afirmațiile reclamatului la adresa petenților *“Prima decizie “culturală” a managerului - M.A.H.- , desantat pe malurile Begăi, a fost să anunțe că va trebui să învețe limba maghiară, ca să se poată descurca la Timișoara. Apoi H., în cadrul aceluiași proiect managerial, au aruncat la gunoi portretul lui Mihai Eminescu din biroul direcțiunii, au desființat ștampila și antetul instituției, cu chipul lui Mihai Eminescu, înlocundu-l cu o imagine gay, a actorului I.R., directorul artistic. Și uite așa, tânăra venită la Timișoara, să învețe limba maghiară și care, în primii doi ani, de management, nu îndrăznea să ia o hotărâre, să semneze un act, fără să țipe isterizată: să vină contabilă sau juristul, a învățat să joace rolul de manager și a fost promovată de D.A., până și în comisii care verifică competența unor personalități ale teatrului românesc, precum Ion Caramitru și alții”.*

III. Procedura de citare

3.1. În temeiul art. 20 alin. 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, republicată, Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

3.2. Prin adresele nr. 4667/15.07.2013, 4765/15.07.2013 și nr. 4764/15.07.2013, părțile au fost citate pentru termenul stabilit de Consiliu, la data de 05.08.2013. La termen s-au prezentat reclamatul și apărătorul ales al petenților.

3.3. În cadrul ședinței de audiere, având în vedere art. 20 alin. 1 din O.G nr. 137/2000, republicată și prevederile 21 – 22 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, Colegiul director a

invocat din oficiu *exceptia tardivității*, pe aspectele ce vizează afirmațiile făcute în perioada anilor 2006-2012.

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petenților

4.1.1. Petenții susțin că reclamatul, fost director al Teatrului Național Mihai Eminescu din Timișoara, nu conține să se oprească din a face afirmații antisemite și homofobe la adresa acestora, încă din anul 2006.

În acest sens, petenții susțin că reclamatul face afirmații ce aduc atingere demnității și dreptului la relege al acestora, afirmații ce sunt publicate în ziarul online "Ziariști online".

Printre extrasele din ziare ce conțin declarațiile reclamatului de-a lungul timpului, petenții depun și extrasul după declarația din 29 mai 2013, "**Prima decizie "culturală" a managerului - M.A.H. - , desantat pe malurile Begăi, a fost să anunțe că va trebui să învețe limba maghiară, ca să se poată descurca la Timișoara. Apoi H., în cadrul aceluiași proiect managerial, au aruncat la gunoi portretul lui Mihai Eminescu din biroul direcțiunii, au desființat ștampila și antetul instituției, cu chipul lui Mihai Eminesc, înlocundu-l cu o imagine gay, a actorului I.R., directorul artistic. Și uite așa, tânăra venită la Timișoara, să învețe limba maghiară și care, în primii doi ani, de management, nu îndrăzne să ia o hotărâre, să semneze un act, fără să țipe isterizată: să vină contabilă sau juristul, a învățat să joace rolul de manager și a fost promovată de D.A., până și în comisii care verifică competența unor personalități ale teatrului românesc, precum Ion Caramitru și alții**".

4.1.2. De asemenea, petenții susțin că reclamatul a trimis un e mail cu declarațiile în cauză unui număr foarte mare de persoane, cu precădere din domeniul lor de activitate, directori de teatre, artiști, uniuni teatrale, agajați ai Ministerului Culturii, etc.

Susținerile reclamatului

4.2.1. Reclamatul susține că divergențele dintre părți sunt vechi, și în mod indirect, invocă excepția de tardivitate pe acuzațiile începând din anul 2006.

Cu privire la afirmațiile din ultimul articol, acesta susține că nu a făcut altceva decât să spună adevărul.

Reclamatul susține că nu l-a acuzat niciodată pe directorul adjunct că este „gay”, profilul „gay” reiese din spectacolele pe care le face. Îl acuză pe acest de faptul că prin spectacolele pe care le face și prin schimbarea portretului lui Mihai Eminescu, face o instituție „gay”. În acest sens, susține că logo-ul instituției este I.R., logo-ul cu Mihai Eminescu fiind înlăturat.

4.2.2. De asemenea, reclamatul susține că este un roman care a "folosit" 3 maghiari și a făcut piese în limba maghiară. Nu poate fi acuzat de discriminare. Reclamatul este doar nemulțumit de modul în care este manageriat acest teatru în care a muncit multi ani și pentru care a făcut greva foamei. Nici măcar când a intrat în greva foamei, petenta nu i-a acordat o audiență.

4.2.3. Totodată, reclamatul susține că el este cel discriminat, prin numeroasele plângeri care i s-au tot făcut, inclusiv la Parchet.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul director reține afirmații cu caracter antisemit și homofob.

5.2. În drept, Colegiul trebuie să analizeze declarațiile reclamatului din perspectiva echilibrului dintre principiul libertății de exprimare și dreptul la respectarea demnității umane și a nediscriminării

(art. 2 alin. (1), art. 15 și art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată).

5.3. Astfel, potrivit art. 15 al O.G. nr. 137/2000R și actualizată: „*constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, **orice comportament manifestat în public**, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/acestui la o rasă, naționalitate, etnie, **religie**, infectare HIV, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau **orientarea sexuală** a acestuia/acesteia*”.

5.4. În raport cu protecția demnității umane și dreptul la nediscriminare, art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 dispune că „*Prevederile prezentei ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”.

5.5. Totuși, libertatea de exprimare nu este un drept absolut, limitele sale fiind stabilite în art. 10 alin. (2) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, după cum urmează: “*orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare*”, precizându-se în mod expres limitele acestui drept în aliniatul 2 al aceluiași articol: “*exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei) ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... **protecția reputației sau a drepturilor altora.***”

5.6. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite condiții: să fie previzibilă și accesibilă), **să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

5.7. Raportat la **prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000. De asemenea, Constituția României în art. 1 alin. (3) consacră garantarea demnității omului ca valoare supremă a legii fundamentale și a democrației.

5.8. Apreciem că **textele normative în cauză sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

5.9. Scopul legitim urmărit constă în protecția demnității umane a petenților.

5.10. Pe de altă parte, în contextul **dreptului de a nu fi spus discriminării** și sub acest din urmă aspect, corelativ unui tratament injust, ostil, umilitor sau degradant, trebuie reținut elementul de apreciere al criteriului de la care, un comportament reprobabil are a fi calificat ca ostil, injust până la tratament degradant, astfel cum au statuat instanțele de contencios european, fosta Comisie pentru Drepturile Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Acest element de apreciere este unul variabil, în funcție de circumstanțele cauzei și de efectele aplicării lui, în raport cu sexul, vârsta, starea de sănătate a victimei și alte asemenea elemente referitoare la situația victimei.

5.11. După cum a spus fosta Comisie, expresia „**tratamente degradante**” are în vedere **atingeri grave ale demnității umane, astfel că o măsură care este de natură să coboare statutul social al unei persoane, situația sau reputația ei, poate fi considerată a constitui un asemenea tratament, dacă ea atinge „un anumit grad de gravitate”**. (Comisia Europeană pentru Drepturile Omului, 14 decembrie 1973, *Asiatiques d’Afrique Orientale c. Royaume-Uni*, DR nr.78-B, p.55; a se vedea, printre altele, Irlanda împotriva Regatului Unit al Marii Britanii, Decizia din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, pag. 65, paragraful 162).

5.12. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, **tratamentul a fost calificat ca fiind "degradant"** dacă a **cauzat victimelor sentimente de teamă, de neliniște și de inferioritate, de natură a le umili și a le înjosi** (a se vedea, în acest sens, Kudla împotriva Poloniei [MC], Cererea nr. 30.210/96, paragraful 92, ECHR 2000-XI).

5.13. Pentru a decide dacă un anumit tratament este sau nu degradant în sensul art. 3 al Convenției, Curtea examinează dacă scopul aplicării lui este acela de a umili sau înjosi victima și dacă, prin efectele produse, a fost adusă o atingere personalității acesteia, într-o manieră incompatibilă cu art. 3 (a se vedea, în acest sens, Raninen împotriva Finlandei, Decizia din 16 decembrie 1997, Reports 1997-VIII, pag. 2.821-22, paragraful 55). Cu toate acestea, absența unui asemenea scop nu ar putea exclude într-o manieră definitivă constatarea unei încălcări a art. 3 (a se vedea, în acest sens, Peers împotriva Greciei, Cererea nr. 28.524/95, paragraful 74, CEDO 2001-III).

Ori, în cazurile de încălcarea a demnității umane prin discriminare nu este relevantă existența unei intenții și nici a unei victime în concret.

5.14. Raportat la speță, reținem că afirmațiile reclamatului sunt incidente art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale; art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003; art. **2 alin. (1)** și **art. 15** din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

Declaratiile reclamatului sunt discriminatorii, creează o atmosferă ostilă, degradantă și umilitoare la adresa petentei, făcând aluzii nepotrivite prin asocierea numelui de familie al acesteia cu persoanele de origine evreiască, precum și a petentului prin asocierea acestuia cu o persoană cu altă orientare sexuală (gay).

5.15. Colegiul director are în vedere prevederile directivelor Uniunii Europene în domeniu, care solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Proporționalitatea se poate asigura prin acordarea graduală a amenzii, în funcție de gravitatea faptei, între limitele stabilite de lege.

Pentru considerentele de mai sus, Colegiul director constată săvârșirea faptei de discriminare constând în încălcarea demnității umane a persoanelor de origine potrivit art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, fapt pentru care aplică sancțiunea cu avertisment.

Opinie separată exprimată de Haller István:

5.16. Art. 26 alin. 1 al **O.G. nr. 137/2000** stabilește: „*Contravențiunile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

5.17. Cum se poate observa **Ordonanța nr. 137/2000** prevede sancționarea faptelor de discriminare cu amendă contravențională, fără să specifice posibilitatea aplicării sancțiunii de avertisment, ceea ce arată că legiuitorul a considerat că aceste fapte, prin gravitatea lor, trebuie sancționate ca atare. Prin **O.U.G. nr. 19/2013** amenzile contravenționale au devenit mai mari, în motivare arătându-se că a fost nevoie de modificarea de urgență a **O.G. nr. 137/2000** „*având în vedere:*

- depășirea datei-limită pentru transpunerea corectă și completă în legislația națională din România a Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, și a Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;

- scrisoarea Comisiei Europene de punere în întârziere a autorităților române [nr. C (2012) 3996 final], emisă la 22 iunie 2012 în Cauza 2012/2099, pentru neîndeplinirea obligației de stat membru al Uniunii Europene de transpunere corectă și completă a Directivei 2000/43/CE;

- scrisoarea de răspuns nr. 3.092/LO din 22.08.2012, prin care România s-a angajat să soluționeze aspectele sesizate de Comisia Europeană »până la jumătatea anului 2013«;

- faptul că prin promulgarea la data de 21 martie 2013 a Legii nr. 61/2013 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, proces legislativ inițiat în anul 2010, a fost asigurată transpunerea corectă a Directivei 2000/43/CE doar în ceea ce privește sarcina probei;

- faptul că parcurgerea unui proces legislativ pentru transpunerea corectă a celorlalte aspecte semnalate de către Comisia Europeană ar însemna o perioadă mare de timp, ceea ce ar duce la depășirea termenului asumat de către autoritățile române în fața Comisiei Europene;

- faptul că orice întârziere a autorităților române în transpunerea Directivei 2000/43/CE poate conduce la posibilitatea elaborării din partea Comisiei Europene a avizului motivat ce poate declanșa faza contencioasă prin sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de stat membru;

- riscul angajării răspunderii României pentru încălcarea obligațiilor de a transpune Directiva 2000/43/CE și Directiva 2000/78/CE, ce poate avea ca rezultate plata unei sume forfetare, precum și a unor penalități cu titlu cominatoriu”

5.18. Directivele Uniunii Europene în domeniu (ex. **Directiva Consiliului 2000/43/CE**, prin art. 15) și jurisprudența Curții Europene de Justiție solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Neaplicarea unei amenzi contravenționale nu se poate considera a fi o sancțiune efectivă și descurajantă.

5.19. Prin aplicarea sancțiunii de avertisment de către CNCD România riscă sancțiuni aspre pentru neimplementarea directivelor Uniunii Europene în domeniul combaterii discriminării.

5.20. Mai mult, Curtea Europeană de Justiție a constatat în **Cauza C81/12**, soluționată la 25.04.2013 (având ca părți Asociația ACCEPT și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării), că amenda contravențională trebuie aplicată chiar dacă între timp a intervenit prescripția: „*articolul 17 din Directiva 2000/78 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia, în cazul constatării unei discriminări pe motive de orientare sexuală, în sensul acestei directive, nu este posibil să se aplice decât un avertisment, precum cel în discuție în litigiul principal, atunci când o asemenea constatare intervine după expirarea unui termen de prescripție de șase luni de la data săvârșirii faptei dacă, în temeiul aceleiași reglementări, o asemenea discriminare nu este sancționată în condiții de fond și de procedură care conferă sancțiunii un caracter efectiv, proporțional și disuasiv*”.

5.21. Nici o prevedere din legislația națională (cum ar fi prevederile **Ordonanței nr. 2 din 12 iulie 2001 privind regimul juridic al contravențiilor** care stabilesc posibilitatea de a aplica avertismente în loc de amenzi) care contravine prevederilor directivelor europene în domeniu nu poate justifica neaplicarea amenzii contravenționale.

5.22. Discriminarea a vizat un grup de persoane, prin urmare fapta este mai gravă decât dacă viza o singură persoană. Art. 26 alin. 1 al **O.G. nr. 137/2000** stabilește: „*Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

5.23. Discriminarea etnică trebuie să fie considerată ca fiind o faptă extrem de gravă. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin soluțiile pronunțate (ex. **Moldovan și alții împotriva României nr. 2** din 12.07.2005) arată că acest tip de discriminare este atât de grav, încât reprezintă tratament degradant în sensul art. 3 al **Convenției europene a drepturilor omului**.

5.24. În mod similar și persoanele aparținând comunității LGBTI reprezintă un grup extrem de vulnerabil în România.

5.25. Faptele pentru care s-a constatat discriminarea reprezintă discriminare multiplă conform art. 2 alin. 6 al **O.G. nr. 137/2000**, care stabilește: „Orice deosebire, excludere, restricție sau preferință bazată pe două sau mai multe criterii prevăzute la alin. (1) constituie circumstanță agravantă la stabilirea răspunderii contravenționale dacă una sau mai multe dintre componentele acesteia nu intră sub incidența legii penale.” Aplicând doar avertisment, la o faptă cu o circumstanță agravantă, este o flagrantă încălcare a prevederilor **O.G. nr. 137/2000**.

5.26. În ultima perioadă persoanele care au atacat hotărârile CNCD doar cu sancțiunea de avertisment au avut câștig de cauză în fața instanțelor de judecată. Se pare că singura posibilitate de a obliga CNCD să-și ia în serios atribuțiile legale este atacarea soluțiilor neconforme cu legea la instanțe.

5.27. În aceeași zi în care afirmațiile antisemite și homofobe au fost sancționate doar cu avertisment, CNCD a luat o hotărâre privind sancționarea cu amendă a unor afirmații care vizau Biserica Ortodoxă Română. Se observă astfel o politică periculoasă a CNCD, de a trece cu vedere peste afirmații care ating grupuri vulnerabile și de a lua măsuri când afirmațiile ating grupul majoritar, din care este alcătuit și Colegiul director al CNCD sau față de care CNCD dorește să-și dovedească loialitatea. O astfel de practică este în totală contradicție cu principiile pentru care CNCD însuși există, nemaivorbind de principiile tratatelor internaționale în domeniu sau de principii clar exprimate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

5.28. În concluzie, consider că fapta de discriminare trebuia sancționată cu amendă contravențională.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu 5 voturi pentru și 2 împotriva,

COLEGIUL DIRECTOR

HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate intră sub incidența art. 2 alin. 1 și art. 15 din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată (cu unanimitatea de voturi ale membrilor prezenți la ședință);

2. Sancționarea reclamatului cu avertisment, potrivit art. 5 alin 2 și art. 7 alin. 3 din O.G. nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare (cu 5 voturi pentru și unul împotriva ale membrilor prezenți la ședință);

3. Consiliul recomandă părții reclamate să manifeste mai multă prudență în afirmații și, în felul acesta, să evite să aducă atingere demnității umane, indiferent de categoria vizată.

4. O copie a hotărârii se va transmite părților.

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

**Membrii Colegiului director prezenți la ședință:
ASZTALOS CSABA FERENC – Membru**

BERTZI THEODORA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

PANFILE AnaM.– Membru

VASILE ALEXANDRU – Membru

STANCIU CLAUDIA SORINA – Membru

Data redactării: 18.12.2013
Redactat și motivat de A. C. F.
A. P.

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, în fața instanței de contencios administrativ, potrivit ***O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare*** și ***Legii 554/2004 a contenciosului administrativ***, constituie de drept titlu executoriu.